

25 februari 2016

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.W.H.M. Weller, advocaat te Eindhoven

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 1,
tijdens zijn leven lid van de congregatie der Broeders van Liefde,

en

(*wijlen*)**[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde 2,
tijdens zijn leven van [datum] tot [datum] lid van de congregatie der
Broeders van Liefde.

1. De procedure

Het klaagschrift is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 18 juni 2015. Op 12 augustus 2015 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift ingekomen van [naam], Provinciaal Overste van Congregatie der Broeders van Liefde. Op 14 januari 2016 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden. Klager is verschenen samen met zijn oud-klasgenoot, de heer [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht. Klager werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur de heer mr. Weller. Namens de Congregatie is verschenen broeder [naam], lid van het bestuur van de Congregatie en broeder [naam], Provinciaal Overste van de Congregatie. De klachtencommissie heeft voorts kennis genomen van een uittreksel van de basisregistratie van de gemeente [plaats], dat tijdens de zitting is overgelegd door mr. Weller.

2. De klacht (zakelijk weergegeven)

2.1. Klager komt uit een gezin van 14 kinderen en was het elfde kind. Klager heeft de eerste drie leerjaren van het lager onderwijs in de woonplaats bij zijn ouders gevolgd. Vermoedelijk

is klager wegens de drukte thuis voor de vierde, vijfde en zesde klas van de lagere school naar [internaat] gestuurd en heeft daar vervolgens ook de Mulo-opleiding afgerond. Klager heeft van 1950 of 1951 tot 1957 of 1958 op [internaat] te [plaats] gezeten.

Ten aanzien van aangeklaagde 1

Aangeklaagde 1 was de klassenbroeder van klager in de vierde klas. Aangeklaagde 2 was de begeleider van klager buiten de klas op het internaat. Echter, aangeklaagde 1 en aangeklaagde 2 vervingen elkaar wel eens in de nacht, zodat aangeklaagde 1 met enige regelmaat in de nacht surveillant op de slaapzaal van klager was. De zaalbroeder had een soort eigen kamertje, terwijl alle jongens op de grote zaal sliepen. In de nacht kwam aangeklaagde 1 naast klagers bed staan en aaide hem over zijn bol en stelde hem gerust. Gaandeweg begon aangeklaagde 1 over de dekens te aaien en nadien ging hij ook onder de dekens. Uiteindelijk betastte aangeklaagde 1 met enige regelmaat het blote geslacht van klager en moest klager op zijn beurt het blote geslacht van aangeklaagde 1 betasten. Klager kan zich nog goed herinneren dat hij het verstijfde geslacht van aangeklaagde 1 moest vasthouden en herinnert zich dat deze zich kennelijk geschoren had, omdat hij stekeltjes voelde, zoals bij iemand die zich niet goed geschoren heeft. De slaapzalen vier en vijf waren naast elkaar gelegen, zodat aangeklaagde 1 ook na het vierde jaar nog eenvoudig op de slaapzaal van klager kon komen. Per saldo heeft het misbruik door aangeklaagde 1 zeker eenmaal per twee weken plaatsgevonden gedurende een periode van twee jaren, te weten het vierde en vijfde jaar van de lagere school. Klager denkt dat het misbruik dertig tot veertig maal heeft plaatsgevonden. Klager was erg bang en wist zeker de eerste keer niet wat hem overkwam. Seksualiteit was een niet besproken onderwerp en klager was daar nog helemaal niet aan toe.

Ten aanzien van aangeklaagde 2

In dezelfde periode, althans is het eerste jaar van het verblijf van klager op het internaat, werd klager ook misbruikt door aangeklaagde 2. Aangeklaagde 2 was niet alleen surveillant op de slaapzaal, maar ook overdag op de speelplaats, in de refter en elders. Aangeklaagde 2 gaf klager soms zonder reden, dan wel om een zeer onbenullige reden, straf en dan moest klager mee komen. Klager werd dan meegenomen naar de linnenkamer alwaar klager ruw op een tafel werd geduwd en op zijn rug kwam te liggen. Vervolgens kwam aangeklaagde 2 over klager heen hangen en begon tegen hem aan te rijden. Ter zitting heeft klager aangegeven dat aangeklaagde 2 de eerste keer met zijn handen door de pijpen van zijn korte broek in zijn onderbroek naar binnen ging om daar te voelen. Gaandeweg heeft aangeklaagde 2 ook de broek van klager uitgedaan en werd het blote geslacht van klager gestreeld evenals zijn benen. Klager geeft aan dat hij aangeklaagde 2 nooit heeft moeten betasten. Klager weet nog dat aangeklaagde 2 als het ware altijd heel lief deed en daarbij zei: “[Naam], wees maar niet bang”. Aangeklaagde 2 heeft in het eerste jaar klager misbruikt en niet meer in de daarop volgende jaren. Klager geeft aan dat het misbruik ongeveer tien keer heeft plaatsgevonden.

2.2 Klager voelde zich erg ellendig, was bang dat het misbruik zich opnieuw zou herhalen, maar durfde niets te zeggen tegen iemand anders en schaamde zich dood dat dit hem overkwam. Klager kan zich herinneren dat op een gegeven moment zijn ouders zijn gekomen en dat hij bij de directeur van het pensionaat moest komen. Klager was erg verbaasd dat ook zijn ouders aanwezig waren. De directeur begon klager te vragen of hij nou eens wilde vertellen wat hem dwars zat, maar klager verstijfde en klapte dicht en durfde niets te zeggen over het misbruik op het internaat.

2.3 Klager is na de Mulo in de zaak van zijn ouders gaan werken en heeft samen met zijn broer de zaak van zijn ouders na verloop van tijd overgenomen. Eind 1985 heeft klager echter noodgedwongen zijn werkzaamheden aanzienlijk moeten beperken ten gevolge van keelkanker die uiteindelijk tot stemverlies heeft geleid. Klager geeft aan dat hij in 1971 is getrouwd. Enkele

jaren na het huwelijk heeft hij zijn vrouw verteld over het misbruik op [internaat] zonder verdere details te noemen.

2.4 Klager heeft zijn hele leven lang concentratieproblemen. Hij heeft steeds weer herinneringen aan de gebeurtenissen en hij heeft moeite met intimiteiten. Klager vindt het nog steeds moeilijk om met zijn kleinkinderen om te gaan als opa en houdt voortdurend afstand. Ook bij zijn eigen kinderen is er altijd een afstand geweest, hetgeen duidelijk te maken heeft met de moeite met intimiteiten. Klager geeft aan dat hij regelmatig boos is, maar zich altijd inhoudt. Hij heeft nooit hulpverlening gehad en door hard te werken heeft hij steeds geprobeerd om het verleden te vergeten. Door het misbruik heeft klager heel weinig vertrouwen in mensen waardoor hij nogal non-conformistisch is geworden. Hij zoekt vaak ruzie met gezagdragers, vooral diegene met uniform of habijt.

2.5 Klager wenst oprechte en werkelijke erkenning te krijgen voor hetgeen hem door aangeklaagden is aangedaan. Hij hoopt innerlijke rust te krijgen en het verleden af te sluiten. Daarnaast wenst klager financiële genoegdoening voor hetgeen hem is aangedaan.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagden zijn overleden en kunnen geen weerwoord geven. De Provinciale Overste, broeder [naam], heeft in zijn schriftelijke reactie gesteld dat hij de archieven heeft geraadpleegd naar de levensloop van aangeklaagden:

Ten aanzien van aangeklaagde 1:

Aangeklaagde 1 is van 1949 tot mei 1958 onderwijzer geweest aan de lagere school van [internaat]. In het jaar 1951/1952 was hij onderwijzer van klager in de vierde klas. [Provinciale Overste] heeft ter zitting aangegeven dat het niet is uitgesloten dat door onderwijzers en klassenbroeders bepaalde wachten werden overgenomen om de begeleiders te ontlasten. Ook in de slaapzaal kan er dus contact zijn geweest tussen aangeklaagde 1 en de jongens. In mei 1958 is aangeklaagde 1 overgeplaatst om 'op rust' te gaan. Over mogelijke misdragingen van aangeklaagde 1 tijdens zijn werkzaamheden als onderwijzer is niets terug te vinden in de archieven. Toch kunnen er bij de overplaatsing vraagtekens worden gezet. Hoewel er geen concrete aanwijzingen zijn gevonden in het archief zou het mogelijk kunnen zijn dat deze overplaatsing een aanduiding is van ongewenst gedrag. Daarnaast is [Provinciale Overste] op de hoogte van drie andere klachten tegen deze aangeklaagde die bij het Meldpunt zijn ingediend. De omstandigheden waarin het misbruik plaatsvindt in de onderhavige klacht wijkt in belangrijke mate af van de beschrijving van de andere klachten tegen deze broeder. Toch is ook bij deze andere klagers sprake van incidenten 's nachts.

Ten aanzien van aangeklaagde 2:

De persoonskaart van aangeklaagde 2 is maar gedeeltelijk ingevuld waardoor er weinig bekend is omtrent zijn werkzaamheden en de plaats waar deze werkzaamheden werden verricht. Het is goed mogelijk dat aangeklaagde 2 destijds (in de periode rond 1951) refterbroeder was op [internaat]. Voorts is uit archiefonderzoek gebleken dat er in een verslag van de vergadering van het Provinciaal Bestuur van 12 juli 1953 wordt vermeld dat "[aangeklaagde] weg moest bij de jongens". Het gaat hier over de tijd dat aangeklaagde 2 op [internaat] woonde en werkte. In welke context deze opmerking geplaatst moet worden is onduidelijk aangezien het verslag niets vermeldt over de achtergrond van deze opmerking. Het is de Congregatie bekend dat er naast de onderhavige klacht nog twee klachten tegen aangeklaagde 2 zijn ingediend. Eén daarvan is gegrond verklaard. De andere werd ingetrokken, vóór de uitspraak van de Klachtencommissie, omdat klager een bemiddelingstraject was ingegaan.

Zowel aangeklaagde 2 als aangeklaagde 1 zijn gemeld bij de Commissie Deetman. Het is [Provinciale Overste] niet bekend of dit een melding van klager betreft.

De Congregatie kan de klacht van klager bevestigen noch ontkennen. Ondanks het archiefonderzoek blijven cruciale vragen ten behoeve van de aannemelijkheid van de klacht onbeantwoord. Dit betekent niet dat de Provinciale Overste geen geloof hecht aan datgene klager heeft ervaren. De Congregatie acht het seksueel misbruik, indien dit door de Klachtencommissie zal worden vastgesteld, zeer verwerpelijk. Seksueel misbruik is in strijd met alles waar de Congregatie voor staat. [Provinciale Overste] wil dan ook zijn oprechte verontschuldigen aanbieden.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3. Er zijn ongeveer vijftien jaar verstreken, sedert de feiten die klager aangeklaagden verwijt zich hebben afgespeeld. Alleen al door het overlijden van aangeklaagden zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Ten aanzien van aangeklaagde 1

Bij aangeklaagde 1 bestond het misbruik aanvankelijk uit het over de dekens heen aaien en nadien ook met zijn hand onder de dekens. Uiteindelijk werd klager met enige regelmaat over zijn blote geslacht gestreeld en moest hij ook het geslacht van aangeklaagde 1 betasten. Aangeklaagde 1 heeft klager gedurende een periode van twee jaar ongeveer dertig maal aldus op de slaapzaal misbruikt.

Ten aanzien van aangeklaagde 2

Aangeklaagde 2 heeft klager in het eerste jaar tijdens zijn verblijf op [internaat] misbruikt. Hij nam klager mee naar de linnenkamer alwaar klager ruw op de tafel werd geduwd waarna aangeklaagde 2 over klager heen ging hangen en tegen klager aan ging rijden om vervolgens met zijn handen door de pijpen van klagers korte broek in zijn onderbroek naar binnen te gaan om daar te voelen. Gaandeweg heeft aangeklaagde 2 ook de broek van klager uitgetrokken en werd het blote geslacht van klager gestreeld evenals zijn benen. Het misbruik door aangeklaagde 2 heeft ongeveer tien keer plaatsgevonden.

De Klachtencommissie is hiervan overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft verteld. Voorts heeft de Klachtencommissie kennisgenomen van de gegrond verklaarde klachten tegen aangeklaagde 1 met zaaknummer: 2010T206, 2011T492 en 2012T931(1) en tegen aangeklaagde 2 met zaaknummer: 2013W1023 en 2011T393, in welke laatste zaak een schikking is getroffen.

De Klachtencommissie neemt bovendien in aanmerking dat ook de Provinciale Overste de overplaatsing van aangeklaagde 1 in het midden van het schooljaar, mei 1985, op zijn minst als opmerkelijk beschouwt.

De klacht jegens aangeklaagde 2 wordt voorts ondersteund door hetgeen blijkt uit een verslag van de vergadering van het Provinciaal Bestuur van 12 juli 1953 waarin wordt vermeld dat “[aangeklaagde] weg moest bij de jongens”.

Daarnaast heeft klager al vóór 2000, op een reünie van [internaat], aan de heer [naam] bevestigd, dat aangeklaagden hem hebben misbruikt. Echter zonder details te noemen. Tenslotte heeft de echtgenote van klager kenbaar gemaakt, dat zij ongeveer vijf jaar na haar huwelijk in 1971 van haar man over het misbruik heeft gehoord echter ook zonder details te hebben vernomen.

Een en ander in onderling verband en samenhang bezien ondersteunt naar het oordeel van de Klachtencommissie voldoende de aannemelijkheid van het seksueel misbruik van klager door aangeklaagden.

4.4. Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagden met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas 11 jaar oud. Aangeklaagden waren voor hem personen in wie hij vertrouwen moest kunnen stellen.

4.5. Gelet op het feit dat aangeklaagden zijn overleden kunnen tegen hen geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6. Over het verzoek van klager om financiële vergoedingen kan de Klachtencommissie niet adviseren. Dit behoort niet tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Provinciaal Overste van de Congregatie der Broeders van Liefde de klacht betreffende zowel aangeklaagde 1 als aangeklaagde 2 gegrond te verklaren, het leed van klager te erkennen en oprecht spijt te betuigen.

Dit advies is vastgesteld op 25 februari 2016 door mr. G.A.M. Stevens, voorzitter, mr. P.R.M. van der Ven pr. en Zr. J.G.M. Verwijs, O. Praem, leden, bijgestaan door mr. R. Bongaerts, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies heeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.